

Ústavný expert JUDr. Drgonec o referende: Nemožno akceptovať, aby duševne postihnutí ďalej riadili štát. Poslanci nemajú inú moc ako tú, ktorou ich poveria, alebo ktorú im kedykoľvek odoberú občania (Rozhovor)

- CZ24 News | 27. června 2021

SLOVENSKO: *“Nemožno akceptovať, aby štát - Slovenskú republiku riadil nespôsobilý subjekt postihnutý duševnou poruchou či úplnou stupiditou iba z dôvodu, že vyhral posledné parlamentné voľby. Víťaz volieb, rovnako tak víťazi volieb môžu byť natoľko nespôsobilí riadiť štát, že za úplné štvorročné obdobie môžu privodiť nenapraviteľný ekonomický, sociálny rozvrat štátu, či dokonca zapríčiniť jeho zánik,”* hovorí bývalý sudca Ústavného súdu SR, ústavný právnik Ján Drgonec.

Ústavný súd dostal 13. mája návrh od prezidentky SR, aby rozhodol, či môže vyhlásiť referendum o predčasných voľbách do Národnej rady SR. Ústavný súd má na rozhodnutie o tejto otázke maximálne 60 dní. V každom okamihu môže teda oznámiť, že o veci rozhodol. Aké rozhodnutie očakávate?

„Právo zotrvať v štátnej (verejnej) funkcii, do ktorej sa navrhovateľ dostal voľbou v Národnej rade Slovenskej republiky síce v súlade a podľa ústavy, nie je však súčasťou práv upravených v článku 30 odsek 1 ústavy“ – vyslovil v minulosti ústavný súd (II. ÚS 796/2000. Uznesenie z 10. októbra 2000). Za štandardných podmienok volená funkcia zaniká uplynutím volebného obdobia. Takže uvedené ústavný súd mohol povedať iba o predčasnom odchode z funkcie. Len v takých prípadoch sa dá hovoriť o zotrvaní vo funkcii. Ústavný súd je viazaný svojimi rozhodnutiami, takže ako by mal rozhodnúť, je jasné. Pokladám za isté, že rozhodne opačne.

To rozhodnutie, o ktorom sa zmieňujete, urobil ústavný súd o skrátení volebného obdobia Národnou radou SR a dnes chcú skracovať volebné obdobie občania, áno?

Podľa Ústavy SR moc pochádza od občanov. Občania vykonávajú moc priamo alebo nepriamo, prostredníctvom svojich zástupcov. Poslancov. Poslanci teda vykonávajú tú časť verejnej moci, ktorú na nich prenesú občania. Inú moc poslanci nemajú. Tak ako by mohli mať väčšie práva či mať viac práv ako tie, ktoré im zveria občania?

Prezidentka to ale s podobnou istotou nevidí. Naopak, práve neistota ju primäla podať návrh, aby jej ústavný súd povedal, ako má rozhodnúť, ako jej počin vnímate?

Obávam sa, že prezidentka hrá špinavú hru v prospech vládnej koalície. Podaním návrhu na preskúmanie súladnosti predmetu referenda o vyhlásení predčasných volieb prezidentka SR dala vládnej koalícii nádej, že „utečie hrobárovi z lopaty“, že zostane pri moci aspoň do najbližších parlamentných volieb. Zároveň sa koalícii zavďačila po druhýkrát. Generálny prokurátor Slovenskej republiky Maroš Žilinka návrhom z 18. marca 2021 požiadal Ústavný súd SR, aby preskúmal ústavnosť obmedzení viacerých základných práv a slobôd vyhláškami Hlavného hygienika SR. Konanie o súlade predmetu referenda je konanie, ktoré ústavný súd musí ukončiť v lehote 60 dní. Lehota dosť šibeničná. Je prakticky vylúčené, že ústavný súd sa pred rozhodnutím o ústavnosti predmetu referenda stihne zaoberať akoukoľvek inou kauzou. Inak povedané, prezidentka darovala vláde SR a Úradu verejného zdravotníctva SR aspoň 60 dní navyše na porušovanie základných práv a slobôd. Skôr tých dní bude oveľa viac, lebo je prakticky nemožné, aby ústavný súd o zložitých námietkach generálneho prokurátora rozhodol vzápätí po konaní o ústavnosti referenda..

Podstatnou otázkou konania o prezidentkou predloženom návrhu je otázka, či rozhodovanie o referende o predčasných parlamentných voľbách je otázkou dôležitého verejného záujmu... lebo o takej otázke sa referendum môže konať. Váš pohľad?

Táto otázka je v slovenskom ústavnom práve precedenčná. Odpoveď je jednoduchšia ako pri mnohých iných precedenčných otázkach. *Nestabilita krajiny a nedôvera voči vrcholným predstaviteľom moci v štáte zakladá reálnu obavu verejnosti o riadny výkon moci v štáte. Preto je nepochybne dôležité vyriešiť formou predčasných parlamentných volieb nespokojnosť voličov a ukončiť obdobie politickej destabilizácie.* Skrátenie volebného obdobia Národnej rady SR rozhodne je inou dôležitou otázkou verejného záujmu podľa čl. 93 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Preto môže byť predmetom fakultatívneho referenda.

Taká jednoduchá je odpoveď na prezidentkinu otázku pre ústavný súd?

Nie. Príčin je viac. V odbornej literatúre, a to nielen iba právnickej, ale aj filozofickej či politologickej, existuje množstvo modelov, koncepcií a výkladov o tom, čo je demokracia. Názory sa rôznia a dopĺňajú, vymedzujú demokraciu v rôznej šírke. Najúžšie vymedzenie vysvetľuje demokratickú formu vlády ako takú formu vlády, ktorá umožňuje obyvateľstvu štátu vzoprieť sa držiteľovi verejnej moci, povedať mu: „A dosť! Viac ťa nechceme!“ V demokratickom a právnom štáte, za aký sa Slovenská republika vyhlasuje v prvej vete odseku 1 článku 1 svojej ústavy, je absolútne nevyhnutné zachovať občanom (voličom) aspoň právo povedať „Dost! Viac ťa nechceme!“ vládcom, ktorí „úradujú“, lebo vyhrali posledné voľby.

Dosiaľ sa nestala predmetom verejného záujmu otázka, či každý víťaz volieb je spôsobilý uplatňovať verejnú moc. Taká otázka nie je iba ústavne konformná a legitímna. Zároveň je nevyhnutná. Iba krajne účelová odpoveď môže byť: „Nie!“ Nemožno akceptovať, aby štát – Slovenskú republiku riadil nespôsobilý subjekt postihnutý duševnou poruchou či úplnou stupiditou iba z dôvodu, že vyhral posledné parlamentné voľby. Víťaz volieb, rovnako tak víťazi volieb môžu byť natoľko nespôsobilí riadiť štát, že za úplné štvorročné obdobie môžu privodiť nenapraviteľný ekonomický, sociálny, rozvrat štátu, či dokonca zapríčiniť jeho zánik.

S ústavou demokratického a právneho štátu (čl. 1 ods. 1 ústavy) je nezlučiteľné odňať voličom právo včas sa zbaviť nespôsobilého víťaza volieb. Také zistenie nemožno urobiť vopred. Dá sa získať iba na vlastnej koži. Odopretie práva voličov rozhodovať o skrátení volebného obdobia parlamentu nie je iba nesúladné s čl. 1 ods. 1 ústavy, ale je tiež nezlučiteľné s požiadavkou zdravého rozumu, ktorá je neodňateľnou a nezrušiteľnou požiadavkou na uplatňovanie práva v materiálnom právnom štáte.

Je za takých okolností vôbec možné, aby ústavný súd označil skrátenie volebného obdobia držiteľmi pôvodnej moci v štáte za vylúčené? Ved' to je iba konanie v sebaobrane, aké je legitímne dokonca aj pri kladení odporu vrahovi.

O objektívne prekážky nejde. Ak sa ústavný súd postaví na stranu vlády, pretože tam stojí aj prezidentka so svojou otázkou, až do zmeny ústavy nie je možné, aby voliči poslali poslancov parlamentu pod sprchy predčasne. Pretože vlády môžu byť aj horšie ako tá súčasná, ústavný súd tak predpíše Slovensku život v katastrofálnych podmienkach.

Čo ak sa v NRSR nenájde ústavná väčšina, ktorá zmení ústavu tak, aby bolo možné v referende rozhodnúť o skrátení volebného obdobia do Národnej rady SR?

Potom Slovensko „na večné časy“ bude musieť živiť pod neschopnou vládou až do konca volebného obdobia. Lenže to na ústavnom súde chápu upratovačky a služba pri bráne. Sudcom to dôjde až neskôr.

Po vyhlásení rozhodnutia?

Obávam sa, že áno.

Zdroj: parlamentnelisty